

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecelijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecelijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice st. 10.

Hymnologija starohrvatska.

(Napisal prof. K. Konrad.)

Uvod.

Že je temu več desetletij, odkar so se pričeli krščanski narodi zlasti na evropskem zapadu zanimati poleg posvetnega ljudskega petja, tudi za narodno cerkveno petje, preiskujejoč njega pričetke, vire, razširjanje in menjavanje tekstov in naporov na jedni strani, na drugi pa njega vpliv, pomen in ceno. V tem oziru omenim samo najnovejše delo Baeumkerovo: „Das katholische deutsche Kirchenlied in seinem Singweisen“, v dveh zvezkih in obširno ter dovršeno delo francosko: „Clément Marot et le psautier huguenot“ . . . par O. Douen; Paris 1878. Slovanstvo pa dosedaj podobnim načinom celotno, vednostno in vsestransko ni še v svojem himnologičkem zakladu, dasi ta njegov zaklad pač ni zadnji; marveč po mojem prepričanju nabranem iz izkušnje in vednosti pripada najprijetnejšim in prvim in zdi se mi, da se njegovi napevi odlikujejo z najkrasnejšim bleskom kakor demant med druzimi kamni hymnologije ostalih narodov krščanskih.¹⁾

Tako je tudi krepka veja jugoslovanska, tako so tudi bratje Hrvati²⁾ prispeli s posebno nadarjenostjo do zakladov te slovanske hymnologije in pač je čas, da jo spravimo na dan v občno znanje ter da ji v splošnem zakladu odkažemo mesto, katero ji pristoja. Žalibog, da v ta namen nismo našli nobenega pripravnega dela, dasi smo se v ta namen v Zagrebu samem oglasili na pristojnem mestu in iskali pri kompetentnih osobah in zlasti vzorno vrejeni v tem oziru prevažni knjižnici jugoslovanske akademije. Vendar le ni bil popolno brezuspešen naš trud. Velezaslužni knjižničar ondotni p. n. g. Ivan Tkalčič obrnil je našo pozornost

¹⁾ O pričetkih polske hymnologije je napisal dr. J. Surzynski v 5. št. svojega časopisa „Muzyka kościelna“ z l. 1886.: V nedavnem času je pričel to petje obdelovati dr. Bobowski v Varšavi (Polska cerkvena poezija od najdavnějšíh časov pa do 16. veka), na Češkem pa uč. K. Konrad v Taboru . . . Dr. Bobowski je poglobitno ocenil tekst cerkvenih pesni z literarne strani. — Konrad pa ocenjuje tekst in melodijo teh pesni s stališča strogo cerkvenega . . . To delo se priporoča kot dober pričetek za historiografijo cerkvene pesni v Polski.

²⁾ Nota je jezikovna in ima samo za češko knjigo prevod.

v tem oziru na najvažnije vire in pripomočke, za kar mu smo in ostanemo dolžni preiskreno zahvalo. Od njega kakor tudi iz ust veleučnega glasbenega pisatelja zagrebskega prof. Fr. Kuhača zvedeli smo, da za spoznavanje hrvatske himnologije ni lepšega vira nad latinsko-hrvatski kancional z naslovom: „Cithara octochorda“, ki je bila natisnena l. 1757. v Zagrebu pri Antonu Reiner-ju. To je skrbno in lično tiskana knjiga v obliki malega folija, ki obsega, kakor kaže naslovni list, cerkvene speve latinske in hrvatske po cerkvenem letu razdeljene na osem delov. Zato ravno je imenoval skladatelj to knjigo „Cithara octochorda“, kakor nekdanj naš Šipač svoj kancional „dekachord“.¹)

Da nam pa zamore biti ta pevska knjiga zanesljiva, dà avtentičen vir starega speva hrvatskega, vidi se iz tega, ker je ta kancional, kakor bi mi rekli, „pia sua munificentia in lucem prodire jussit alma et vetustissima cathedralis ecclesia zagrebiensis“, kakor je tiskano na naslovnem listu. Razven tega nazivlja neznani izdajatelj v predgovoru to knjigo, „renovatum opusculum“. Zbirka torej ni bila nič novega, pač pa le novo izdanje starih spevov, kakor so se od davno po posebnem obredu zagrebske cerkve popevali do l. 1788., ko je bil šele vveden rimski obrednik.²)

Ta knjiga nam je torej zanesljiv vodnik pri poduku o starem bogoslužbenem petju Hrvatov in sicer latinskem in hrvatskem, kakor to označi naslovni list, veleč: „cantus sacri latino-croatici“. — Razvideli bomo pred vsem iz predgovora, kakošno je bilo stanje tega petja, zatem pregledamo petje samo.

Predgovor.

V tej „praefatio ad pastores et populum“ prepušča pisatelj, da allegorično govori mati-cerkev cele Hrvatske, katedrala zagrebska vsem duhovnim pastirjem in njih vernikom. Sama „stolna cerkev“ govori jim po njegovih ustih. Govori jim v krasni latinščini in v vznesenem, navdušenem slogu, ki priča v vrhopastirski gorečnosti, tako, da se nam zdi po pravici kot pisatelja tega predgovora kakor tudi celega kancionala imeti kakega kanonika zagrebske katedrale ali celo škofa.

Pred vsem omenja v predgovoru, da je dobrotljiva in goreča Mati sv. Stepana kralja, to je bazilika zagrebska³) vedno imela posebno skrb za duševni blagor svojih otrok, dasi je bila pogosto razdirana in orošana po vojskah in ognji.⁴) Dostavlja pa izdajatelj kancionalu, da slovi tudi sedaj njena slava po vsej Evropi, slava, s katero se ponaša vsa domovina, ves narod hrvatski; slava, da se utrjuje katoliška nabožnost, ter da se ne trpi heretiška skaza.

¹) Poleg psalma 32. 2: Slavite Gospoda s citrami; hvalo mu pojte na brenkljah deseterih strun (= in decachordo psalterio).

²) O tem pravi Iv. Tkalčić v „Kat. listu“ z l. 1881. na str. 100: „Leta 1788. na 12. listopada vršilo se je v stolni cerkvi zagrebski zadnjikrat bogoslužje po starem zagrebskem obredu, ki je . . . obstal v oni biskupiji od dobe njenega vtemeljenja; ta obred so zamenili z rimskim, katerega se tudi še danes poslužujemo“.

³) Bila je posvečena sv. Stepanu kralju.

⁴) Glej o tem v naši studiji „Zagreb“ v Slovanskem Sborniku l. 1888.

To slavo si je pridobila tudi s tem delom „cithara octochorda“, katero je izdala „zelosa Mater divi Stephani regis, Basilica Zagrabiensis“.

Zatem opisuje čudovito moč petja sploh in posebno cerkvenega, tako kakor so to storili skladatelji naših kancionalov v svojih predgovorih. Dokazuje to spolniti z zgledom Savlovim in Elizejevim, ki je bil tedaj napolnjen od Gospoda (IV. kralj. 3, 15.) s preroškim duhom, kadar mu je godec prepeval psalme. Zato prisoja naš skladatelj vplivno moč tudi svojemu spevniku, rekoč, da „razveseljuje srca in pomirja Boga samega“. — Ako pa je že petje sploh kazalo čudovite učinke, kakor se pripoveduje o Aleksandru Velikem, o Lakedajmoncih, o Klytemnestri in drugih, celo o zverinah: koliko večji in mogočnejši bo vpliv svete pesmi, v katerem ima Bog sam svoje veselje ter je zato tudi izvoljene svoje prijatelje do nebeške radosti klical z angeljskimi spevi, kakor beremo o nebeški kraljici, o sv. Martinu, o sv. Nikolaji Tolentinskem i. dr. Prevzet od te čudovite moči svetih pesmi kliče naš skladatelj: Ergo cum ita sit, quod cantus seu musica vocalis in omnes microcosmi potentias dominetur, quis quaeso tantae reperietur pigritiae, qui citharam hanc octochordam et suavem efficaciam dulci tyrannide in mortalium corda dominantem populo suo fideli aut non decantet aut non curet decantari.

Ko tako podučí in opomni duhovne pastirje, obrne se autor na njih duhovno čedo. Opominja verne, naj se ne boje prepevati slave božje v svojih farnih cerkvah po tej cithari osmostruni, kakor so imeli navado njih blagi predniki, ki se niso samo radi vdeleževali službe božje v svojih farnih cerkvah, marveč so tudi vsikdar goreči prepevali slavo božjo. Obžaluje pa autor, da se sedanji potomci sramujejo stopati po teh stopinjah svojih prednikov. Še bolj pa obžaluje, da ta „nobilis familia“ neče v praznik sploh hoditi v svojo farno cerkev, marveč se brezskrbno doma podtika ter da v tem ni kar nič podobna svojim prednikom, ki so o ugodnem in neugodnem času radi zahajali v svoje farne cerkve.

Velika je morala biti ta vnemarnost „odlične družine“, to je plemenitašev, ker se skladatelj posebno trudi, da bi jih vnel za obiskovanje cerkve in prepevanje hvale božje, zlasti da bi s svojim vzgledom svoje podložne spodbujali k marljivejšemu pohajanju božje službe. „Ah age quaeso“, pravi proti koncu, „ut de te una cum populo et pastore illud s. bibliae effectum dici queat: Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una, in servitio nempe et laudibus Dei“.

K sklepu še enkrat iskreno opominja duhovne pastirje, da bi hvale božje ne manjšali po svojih cerkvah s pomanjkanjem petja, marveč, da bi vzdignili svoje glasove in „prepevali Gospodu novo pesem“, katero jim podaja v tem kancionalu.

Ves predgovor je pisan z vnetim čutilom in nadahnen z ljubeznijo gorečo, kakor jedino more izvirati iz „maternega“ srca. To je notranji zanesljivi dokaz, da s temi besedami v resnici govori duhovnim pastirjem, plemičem in vernemu ljudstvu — sama duhovna Mati njih vseh, vrhovno načelništvo „stolne cerkve“ zagrebške. Zato smo omenili v začetku,

da nam je ta knjipa zanesljiv vir, po katerem se seznanimo saj pogloblitno s cerkvenim petjem hrvatskim.

Oglejmo si sedaj obseg te osmodelne „cithare“.

Cithara octochorda.

Vsaki teh osmih delov knjige pravilno je tako razdeljen, da se najprej podajajo liturgični mašni spevi latinski, potem mašne in druge pesmi hrvatske. Tako nam ni težko dobiti nagloma jasnega pregleda onega svetega petja hrvatskega, kar nam ni bilo lahko ne pri češkem ne pri poljskem petju, kjer take prilične knjige pogrešamo. — Ako se ozremo na latinske speve, ki so nekak vzor sledečim jim hrvatskim pesmin, so nekatere izmed njih hrvatskega izvira a ne vsakdanje cene, pač pa v hymnologiji dosedaj neznane. Treba je, da tudi Slovani pokažejo, koliko da so pripomogli do cerkvene latinske hymnologije in da se dopolni poročilo Moneovo (l. c. S. XIII.): „Alle Völker des Abendlandes haben zur lateinischen Hymnologie beigetragen“. In na str. XIV.: „Die christliche Hymnologie des Mittelalters hat eine grosse Literatur, denn sie reicht von Armenien bis Portugal“; itd.

(Konec prih.)

Dr. Frančišek X. Witt v zasebnem življenju.

Dné 2. dec. 1888 umrl je jako duhovit in plemenit mož, goreč duhovnik, genijalen umetnik, krepak organizator, dr. Frančišek Xaver Witt, ustanovitelj in prvi vrhovni predsednik cecil. društva nemškega. C. Gl. je v 1. in 2. stev. 12. letnika popisal njegovo življenje, se vé da le bolj splošno. Wittov dolgoletni prijatelj, profesor Anton Walter pa je l. 1889. na svitlo dal krasen življenjepis ranjkega, obsegajoč 260 strani velike osmerke s tem namenom, da bi „Cecilijancem“ vsih dežel in zlasti mlajšemu naraščaju narisal njegovo življenje in teženje, njegove boje in učinke. „Mortuus, vivat! Mutus loquatur!“ —

Zadnja Witt-ova služba je bila v Schatzhofen-u — kot župnik. Zaradi bolehnosti, silne nervoznosti mu ni bilo več mogoče, župnijo oskrbovati; zato mu je bilo l. 1875. dovoljeno jo zapustiti. Z veliko žalostjo in le po bolezni prisiljen preselil se je dné 23. okt. 1875 v okrožno glavno mesto Landshut (Niže-Bavarsko), kjer je od l. 1878. v Marijini uličici v hišici poleg frančiškanske lavretanske cerkve do svoje smrti stanoval. Stanovanje bilo priprosto in skromno, z „apostolskim uboštvom“ uravnano. V neki večji sobi je bila pozneje kapelica z altarjem urejena, ko je bolehní Witt dobil privoljenje, da je smel domá maševati. Tu je maševal, ako mu je le zdravje pripuščalo, ob 5. uri po letu in po zimi; v tej sobi postavil si je tudi spovednico, katero si je ob hudem mrazu dal prenesti v svojo stanico. Po sv. maši — „hore“ je navadno že prej opravil in je znal skoro ves brevir iz glave recitirati — je šel na delo v manjšo sobo, ki je bila ob enem delalnica, sprejemnica, obednica in spalnica. Delal je neprenehoma do obeda; med obedom in po obedu

prebiral je časnike (4 — 5 dnevnikov, historisch-politische Blätter, Linzer Quartalschrift, Innsbrucker Zeitschrift, Maria-Laacher-Stimmen, Literar. Handweiser in Rundschau i. dr.) do 4. ure popoldne. Tedaj sem prišel po-nj (piše Walter), da sva šla skup se sprehajat. Čas po sprehodu je bil brevirju in branju odločen. Witt, kateri je bil tudi pri kosilu jako zmeren, zadovoljil se je zvečer z enim samim jajcem in s čašo piva. Spat je hodil zgodaj. Toda vsled srčnega tripanja in nervoznosti često ni mogel več kakor 3 ali 4 ure spati. Zlasti pa je hudo govoril o plohah in viharjih, o blisku in gromu, ki so mu spanje kratili. V njegovi delavnici, opravljeni kakor pri vedno selečem se kapelanu, ni bilo nikakoršnih omár z učenim aparatom, niti glasbenih orodij; le mala polica za knjige ter po stolih in na kanapeji nakopičene pisarije in muzikalije so kazale, da smo v sobi kakega literata in glasbarja. Dasi tudi je Witt s časom skoparil, vendar je bil prijazen do vsacega obiskovalca in če je bil tudi le kak reven kmetič ali kaka stara mamka iz njegove župnije, ki sta imela razne nadloge in težave svojemu župniku potožiti. Draga mu je bila pač prislovica arabska: „Bog blagoslovi tega, kateri pride le za malo časa obiskat!“ Zlasti v glasbenih stvareh jih je k njemu prihajalo mnogo od bliz in od daleč. Solznimi očmi pripovedoval mi je mlad učitelj iz okolice o ljubeznjivosti Witt-ovi, s katero ga je sprejemal ter mu popravljaj skladbe njegove, tako da se je pri Witt-u v pol uri več naučil, kakor doma v polletji iz svojega „Richter-ja“ ali „Bellermann-a“. Dà, njegovi „listi“ in njegove muzikalije so bile vsakteremu na razpolago, kdor ga je zanje prosil. Često vsedel se je k mizi ter vpričo prosilca zložil ofertorij, ki ga je n. pr. dotični za kako slovesnost potreboval.

Kaj rad je Witt sprejemal one moške in ženske osebe, katere bi bile rade vstopile v kak samostan, in ni jih malo, ki imajo edino njega zahvaliti na sreči samostanskega življenja. Za gotovo vém, da je za take prinašal zdatne gmotne žrtve. Ne malo moramo občudovati pri Witt-u, da je, pismeno in ustmeno občevajoč s kardinali, škofi, z velikani v znanstvih in umetnji, z nenavadno prijaznostjo občeval tudi z ljudmi iz priprostega naroda ter kazal največe zanimanje za njihove domače in gospodarske okolnosti. Zato je pa tudi dobro vedel, kako se kmetu v Landshut-ski okolici in v njegovi župniji godi; kot izkušen mož je vedel v prijateljskih pogovorih veliko interesantnih posameznosti povedati o kmetskem življenju in težnjah njegovih. Vsled tega zanimanja za kmeta in ker je imel jako dober spomin, vedel je Witt v gozdarskih in gospodarskih vprašanjih, o žitnih cenah i. dr. toliko, da ga je prijatelj Walter mnogokrat smehljuje se pohvalil, češ: „Naš „doctorissimus“ pač vse vé!“ „Kanoniccissimu — naslovi, ki jih je Walter v prijateljskih pogovorih z Wittom rad rabil — je vse znano!“

Posebno rad je Witt spovedoval, zlasti take, ki so dolgo spoved opravljali. V svojem direktoriji*) si je natančno zaznamoval, koliko navadnih in koliko izpovedencev za veliko izpoved da je imel, tako —

*) Vanj je tudi zapisoval vreme vsacega dne, sprehode svoje, in posebno skrbno gode, ob katerih mu je bilo treba čestitati prijateljem in znancem.

1886. l. 2157, 1887. l. 2925, 1888. l. do meseca decembra 2602; še v zadnjem mesecu svojega življenja, v novembru 199. Ako je prišlo več oseb — zlasti zaročenci iz okolice, po več ur oddaljeni — za veliko ali tudi za navadno izpoved, jih je prej podučil v kratkem govoru o grehu, o smrtnem grehu, izpraševal jim je vest, in šele potem šel v izpovednico. Da je „gospod“ strog in natančen, mogli so ljudje videti že iz debelo tiskanih ter pri presledkih stopnic na steno in nad vrati nabityh listih: „Ne zanašaj se na svojo izpoved, tudi ne na veliko izpoved, dokler ne ljubiš Boga in se ne bojiš greha nad vse“.

Edina njegova zabava za fizično razvedrilo in duševno „omahlost“ je bil vsakdanji sprehod za eno uro, ob šole prostih dneh tudi za tri ure po z gozdi obraščeni mestni okolici proti vzhodu in jugu. Zadnja leta sam nikdar ni šel z doma in celo, kadar je moral iti koga izpovedat, ga je kdo spremljal. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Žužemberk 24. januarja. Sprejmi cenjeni „Cerk. Glasbenik“, nekoliko vrstic o cerkvenem petju tudi iz našega kraja.

Zbor šteje 7 pevskih moči in sicer: 2 soprana, 2 alta, 2 tenora in en bas. Poje in igra se vse v cecilijanskem duhu; pri slovesnih mašah pojemo latinsko s polnim tekstom. V poltretjem letu navadili smo se poleg družega tudi 5 latinskih maš in sicer: 1. Missa in honorem s. Caeciliae, Ant. Foerster, 2. Missa Kunibert, P. Rampis, 3. Missa in hon. s. Viti, M. Tomec, 4. Missa Tota pulchra es Maria, P. Ang. Hribar, 5. Kind-Jesu-Messe, J. Schweitzer. Omeniti moram tudi, da večkrat vzamemo koralni Credo, Offertoria večidel iz „Cerk. Glasb.“, včasih tudi koralno iz Graduale de tempore et de Sanctis, iz kojega tudi introite in comunio pojemo.

Pri neslovesnih mašah pojemo iz Cecilije, iz „Cerk. Glasb.“ in iz zbirke raznih cerkvenih skladateljev. O Božičnih praznikih peli smo 20 (!) božičnih, med temi 2 izmed 13 božičnih pesem za mešan zbor zložila P. Ang. Hribar in P. H. Sattner, št. 4. in št. 12.

Poleg tega podučujejo se v petju mladenči vsako nedeljo popoldan, od kar se je ustanovila tukaj mladeniška družba, katere namen je tudi poleg drugih pravil mladenče vaditi v domačem in cerkvenem petju, kar je tudi hvale vredno. Dobro bi bilo, da bi se ta družba tudi drugod, zlasti po deželi razširila, ker s tem bi se tudi veliko doseglo za zboljšanje cerkvene glasbe; seveda le, če se bode tudi marljivo podučevalo. Še nekaj moram omeniti in to so naše orgle, ako jih smem še tako imenovati, ker tega imena vže skoraj več ne zaslužijo.

To je res velika nadloga za organista in pevce, žalostno je tudi, da v marsikaterem kraju se tako malo zanimajo za tako važno stvar, kakor so orgle v cerkvi; za vse je prej denar skupaj, le za orgle ne, te morajo biti zadnje.

Pri nas so, hvala Bogu! v novejšem času naš velezaslužni in za vse dobro vneti gospod župnik resno začeli misliti na to tako potrebno stvar, za kar vže tudi pobirajo. Toraj začetek je že, Bog daj svoj blagoslov ter dober uspeh!

Toliko za sedaj, ako ustreženo, o priložnosti zopet kaj. (Prosimo, Vr.) *Josip Sicherl*,
organist.

Iz P. — Prosim Vas, g. vrednik, dajte mojemu skromnemu dopisu kotek v C. Gl—u. Res, da nimam nikakoršnih posebnosti in novosti gledé cervk. glasbe iz našega kraja čč. bralcem naznaniti. Kaj hočemo hribovci, zlasti v letošnji kruti zimi? Vesel sem da inamo sploh še kaj petja, ker se je bilo bati, da bodo kar vsi glasovi zmrznili, kakor sapa v rogu onemu postiljonu v pravljici. Letos smo glóдали le stare kosti, kar nam je pa tudi koristilo, ker smo se tega, kar smo že znali, do dobrega naučili. Saj smo se v šoli učili, da je „repetio

mater studiorum*. Pa pustimo to. Kakor Vam znano, imam poleg C. Gl—a. tudi Fl. Bl. f. K. M., Witt-Haberl-ovo „Musica sacra“ in Battlogg-ov „Kirchenchor“. G. Battlogg hodi sicer tu pa tam svoja pota, po kojih mu ne morem vselej slediti; à često tudi v črno zadene. Črke njegovega rokopisa so sicer debele, à pero je vendar dobro nabrušeno, in zato mi častitljivi in mladeniško delavni mož dopade. Da ravno o Battlogg-u govorim, je to krivo, ker sem danes 1. štev. njegovega „Kirchenchora“ na zapečku bral in me neka uganka na 5. strani med raznoterostmi zelo zanima. Vem, da imate tudi Vi „Kirchenchor“, à vsi čitatelji C. Gl—a. ga nimajo in zato mi dovolite, da ono uganko tu prepisem. Slóve: Eine Kathedalkirche in Österreich betreffend wird geschrieben: „Composition und Reproduction gefielen mir gut, aber beim Beginne des Credo, als eben auf dem Seitenaltare die Privatmesse zu Ende war, verließ der größte Theil des Volkes unter grosem Geräusche die Kathedrale und so wurde der Effect des Credo sehr beeinträchtigt“. Battlogg opazi med drugim k temu: — „So lange eine solche Gottesdienstordnung nicht abgestellt wird, ist die Reform auf einem Windkasten aufgebaut“. — Popolnem se vjemam z Battlogg-om in njegovim dopisnikom, ki bi bila pa še boljše pogodila, ako bi bila katedralo imenovala. Da stvar ni izmišljena sem prepričan, ker je tudi meni nekaj enacega znano. Naj še jaz svoje povem, à tudi ime zamolčim; saj že sploh velja, da se greh pové, oseba pa ne. — Prost čas sem imel in šel sem po svetu. Prišel sem v mesto, ki ima tudi katedralo z dobrim petjem, kakor časniki poročajo. Bil je praznik; zato in ker se sam pečam s cerkv. petjem, šel sem v stolnico, ne le petja poslušat, temuč tudi zadostovat svoji krščanski dolžnosti. Ko pridem v cerkev, bila je ravno pridiga, cerkev pa polna poslušalcev, kar je hvalevredno in me je jako veselilo. Takoj po govoru pristopi mašnik k stranskemu altarju, toda orgle niso zapele; in ako bi ne bil videl pri velikem altarji 6 sveč prižganih, mislil bi bil, da je moja glasbena radovednost kaznovana, ker ne bode slovesne maše. In res je bila slovesna maša. Prav vesel sem je bil: zadovoljilo me je orglanje popolnem, petje je bilo dobro, dà, prav dobro bi bilo, ako bi bil sopran tekst boljše izgovarjal in tenor v primeri z drugimi glasovi malo bolj tiho pel. Jako všeč mi je bilo to, da so se vsi deli sv. maše liturgično pravilno zvršili. Ako bi si bil še kaj želel, želel bi si bil nekoliko živahnejši in bolj čustven koral pri introitu in komuniji. — Žal, da se je tudi tu isto zgodilo, kar se Battlogg-u o omenjeni avstrijski katedrali piše. Po končani stranski maši zapustila je večina „občinstva“ cerkev, niti klopi niso potem polne ostale. Prav grdo je bilo to. Saj bi vendar moral biti znan pomen slovesne maše, ki se tako očitvidno prezira. Ako „občinstvo“ nima pravega čutila, morala bi ga imeti ona oblast, katera službo božjo ti cerkvi vreduje. Ves začuden povpraševal sem po vzroku tej necerkveni prikazni, in sem izvedel, da se je ta stranska maša vpeljala le zato, ker so jo neke „pobožne dušice“ želele, češ da jim je slovesna maša predolga. Saj se vé, da! Kje bi se pa čas dobil za vizite in za šetanje? — Ali nima stolno mesto ob vsakem času zadosti sv. maš, da si je kadarkoli hočeš, lahko izbereš. Čemu slovesno mašo prezirati, da ne rečem, zaničevati. To je ošabnost in ne pobožnost. Reklo se mi je celo, da se ta stranska maša bere celo ob največjih praznikih, kadar škof tistega mesta mašuje! Rad bi še kaj povedal o vsakdanji konventualni maši dotične katedrale, pa ne morem, ker je — ni.

X. Y. Z.

Razne reči.

— Nj. svetost, papež Leon XIII. so na priporočilo kardinala Lavigerie-ja Karola Widora, izvrstnega orglavca cerkve Saint-Sulpice v Parizu, povzdignili k časti komanderja reda sv. Gregorija.

— V proslavo 1300-letnice sv. Gregorija Velikega prišle so na svitlo tri važne knjige v francoskem jeziku, katere obravnavajo isti predmet: Les origines du chant liturgique de l' Eglise latine, cerkv.-glasbena študija slovečega vodje konservatorija v Bruselji, M. Gevaert-a. Drugo, ki se naslanja na prejšnjo, je spisal benediktinec Dom Germain Morin pod naslovom: Les véritables origines du chant grégorien; in tretjo benediktinec Dom P. G. Cagin pod naslovom: Un mot sur l' „Antiphonale missarum“.

— „Koliko minut traja petje koralnega Requiem-a z Libero“? — To vprašanje je zastavil Amerikanec g. dr. F. X. Haberl-u. Ker je odgovor na to vprašanje tudi za druge pevce in orglavce zanimiv, natisnil ga je g. dr. Haberl v 1. letošnjem listu „Musica sacra“ po natančnem štetju minut in sekund, ki jih zahteva 17 delov črne maše na dan pogreba, seveda, kakor on sam navadno poje, sôpe in prenehava. Račun je ta-le: 1.) Intr.: *Requiem* s ponavljanjem do psalma 1 minuto. 2.) *Kyrie, Christe, Kyrie* (po trikrat) 1½ min. 3.) Dominus vobiscum z odgovorom in oracijo: *Deus, cui proprium* — 45 secund. 4.) List: *Fratres, nolumus* — 45 sek. 5.) Graduale: *Requiem* — 1 min. 6.) Tractus: *Absolve* 1 min. 7.) Sekvenca: *Dies irae*, popolnoma peta, 4½ min. 8.) Evangelije: *Dixit Martha* z vodom 1½ min. 9.) Offert: *Dominus Jesu Christe* 2½ min. 10.) Praefacija z vodom 1½ min. 11.) *Sanctus* 25 sek. 12.) *Benedictus* 12 sek. 13.) *Pater noster* z vodom in resp. 1 min. 14.) *Agnus Dei* 35 sek. 15.) Communio: *Lux aeterna* 38 sek. 16.) Postcommunio: 35 sek. 17.) *Libera* z vsemi vrsticami in ponavljanjem do *Tremens, Kyrie, Christe, Kyrie* po daljšem načinu 3¼ min.; modo simpl. 1¼ min. Vseh sekund skup je 400, vsih minut 16.; torej traja vse petje 22 minut ali še bolj natančno: — 21 minut in 40 sekund. Taki in enaki statistični dokazi utegujejo marsikatera predsodke premagati ter liturgičnemu petju do vsih njegovih pravic pomoči.

— Sv. Alfonz Liguori skadatelj. — V British Museum-a (add. ms. 14.221) hrani se: „*Duo fra Jesu Christo ad anima*“, katera skladba edina se je ohranila od sv. Alfonza. Čisti prepis skladbe je od leta 1760. s popravki roke svetnikove in naslovom: „*Duetto fra F Anima e Jesu Christo con Violino Del Rmo Pre D. Alfonso di Liguori Rettore Maggiore del SSmo Redentore*. G. dr. Haberl obeta, da bode mogel v svojem časniku „Musica sacra“ kmalu kaj več o tej skladbi povedati.

† Dne 8. nov. 1890 umrl je v Parizu Gezar Frank, eden najslavnejših francoskih orglavcev, dne 21. dec. l. l. pa v Kodanji kar nenadoma najimenitnejši danski skladatelj, dr. Niels W. Gade, 73 let star.

— „Farni cyrilská jednota Tábořská“ priredi svojim članom in po njih vpeljanim gostom dne 15. febr. t. l. zgodovinski duhoven koncert à capella po naslednjem vsporedu:

I. del. 1. „Adoramus“. Motet za mešani 4 glasni zbor (C. A. T. B.); zložil polski klasik Mik. Zielenski (l. 1611.). — O tej skladbi piše celo nemški kritik Piel: „Es ist ein prächtiges Stück . . . voll der gewähltesten, reichsten Harmonien“.

2. „In monte Oliveti“. Motet za dva tenora in bas; zložil P. Martini († 1784.), ki je znan kot najslavnejši teoretik svoje dobe.

3. „Sepulto Domino“. Motet za alt, dva tenora in bas; G. Górczycki († 1734), katerega so rojaki njegovi zvali „la perle du Clergé“.

4. „Benedictus“ iz „Missa brevis“ od And. Gabrieli-ja († 1586.), za mešani 3—4 glasni zbor. Skladatelj je bil najslavnejši mojster beneške šole.

II. del. 1. a) „Modlime se Oteci svému in b) „Zazpivejmež vesele“, staročeške pesmi iz 18. stoletja, za 4 moške glase.

2. „O Gospodzie uwielbiona“ („o gospa častita“) staropolska romarska pesem iz leta 1608, za 4 mešane glasove upravljena.

3. „O Detece me predrago“, starohrvatska pesem za dva soprana in dva alta.

4. „Chvalte Boha na vysosti“, staročeška pesem za mešani zbor iz 18. stoletja.

— Cerk. glasbena šola v Regensburgu je pričela z 15. jan. t. l. svoj 16. tečaj. Od 12 gojencev, ki so se bili oglasili, jih je moralo 6 doma ostati, ker niso dobili odpusta. Ostalih 6 je eden iz Augsburg-ske, eden iz Vratislavske, eden iz Poznanske in trije iz Kolinske škofije.

— Trident-sko cecil. društvo je štelo sredi novembra l. 1890. že 295 članov. Predsednik mu je navdušeni g. župnik iz Pergine, Jan. Krst. Inama; vis. čast. knezoškof pa se živo zanima za razširjenje društva.

— Drugi natis Pavel Krutschek-ove izvrstne knjige: „Die Kirchenmusik nach dem Willen der Kirche“ je ves razprodan. Tretji natis bode koncem meseca februarja gotov. Vis. čas. g. škof Dr. Arminij Dingelstad v Münster-u je imenovano delo v posebnem razglasu svoji duhovščini živo priporočil.

Listnica opravištva. Nekaterim gg. naročnikom. Prosimo potrpljenja; saj tudi mi moramo potpeti. Cerkv. Glasbenik nosi „na glavi“ natisneno, da „izhaja po enkrat na mesec“, — à ne: prvi dan vsacega meseca.

Pridanih je listu 2. števil prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gujezda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**, Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.